

De økonomiske aspekter ved åbningen af Nordatlanten

NILS SPJELDNÆS

Det vigtigste økonomiske aspekt ved åbningen af Nordatlanten er naturligvis fiskeriet. Såvel i direkte udbytte pr. år (og i endnu højere grad det kumulative udbytte), antal beskæftigede, samt investeringerne er – eller var til de allersidste år – klart det højeste indenfor fiskeriet. Det hænger sammen med at man her har en usædvanlig gunstig kombination af næringsrigt vand, høj organisk produktion, og lav diversitet (lavt artsantal) der giver optimale muligheder for moderne fiskeri.

Blandt de mineralske råstoffer der er knyttede til oceandannelsen, er manganknolde og de tungmetallopløsninger, der kan strømme ud langs spredningsryggen (som f. eks. i det Røde Hav). Dette kender man kun lidt til i Nordatlanten. Dels er forholdene ikke nøjere undersøgt, dels har den Kvartære sedimentation fortyndet en eventuel mineraldannelse så meget, at man ikke kan forvente, at dette område bliver det første, hvor man forsøger at udnytte denne type forekomster.

Olie- og gasforekomster er knyttede til store masser af sediment, og lige siden Nordatlantens åbning begyndte – i Jura – har man fået potentielt hydrokarbonførende sediment i flere miljøer. Dels inde på kontinentet, som i Nordsøen, hvor Jurassiske graben-dannelser, der sikkert står i forbindelse med åbningen, giver såvel kilde- som reservoir-bjergarter til oliefelter af Brent- og Statfjordtypen. Ekkofisk typen ligger i Danien-kalk, i strukturer der hører med til en senere tektonisk fase (Paleocæn) også i sammenhæng med åbningen af Atlanterhavet.

De store sedimentmasser man har på selve kontinentalsokkelen, på begge sider af Atlanten, indeholder mange – geofysisk påviste – sedimentbassiner. Dette gælder også de endnu meget større sedimentvolumener man finder langs »the continental rise« og på skråningerne omkring Jan Mayen og andre dele af den midt-atlantiske ryg. Her har man først

i den sidste tid fået de teknologiske muligheder for at bore, men allerede et af de første huller boret af »Glomar Challenger« på Vøring-plateauet gav olie. Selv om Vøring-plateauet ikke er helt typisk for hverken kontinentalsokkelen eller »the continental rise«, må man gå ud fra, at disse sedimentter udgør en af verdens store potentielle provinser for kulbrinter.

(Foredrag i Dansk Geologisk Forening 3. maj, Aarhus).

Geologisk Institut,
Aarhus Universitet,
DK-8000 Aarhus C.